

شناسنامه گزارش

مرکز مطالعات اقتصادی اتاق بازرگانی زنجان

عنوان:

بررسی وضعیت صادرات عسل ایران و استان زنجان

تهیه شده در : معاونت مطالعات اقتصادی اتاق بازرگانی زنجان

نوع گزارش: گزارش نویسی

تهیه کننده: دکتر شکيبا پرويزی

تاریخ تهیه: دی ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: عسل، کشاورزی، استان زنجان، تولید عسل، ایران، صادرات، تولید، اتاق زنجان، تجارت، صادرات، واردات

چکیده:

عسل یکی از محصولات است که در سراسر جهان طرفداران زیادی دارد. عسل از دیرباز کاربردهای خوراکی و درمانی بسیاری داشته است و به واسطه خواص زیادی که دارد هر روز کاربردهای بیشتری در آشپزی و شیرینی پزی، داروسازی، محصولات آرایشی بهداشتی و دیگر مصارف پیدا می‌کند. ایران به واسطه گستردگی و تنوع اقلیم عسل با کیفیت تولید کرده و رتبه سوم در تولید عسل جهان را داشته است. در این گزارش علاوه بر، بررسی تجارت عسل ایران و جهان به بررسی مشکلات موجود در تولید عسل استان زنجان نیز پرداخته است.

«بسم الله الرحمن الرحيم»

طرح:

بررسی وضعیت صادرات عسل ایران و استان زنجان

تهیه و تدوین:

معاونت مطالعات اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی زنجان

دکتر شکیبا پرویزی

دی ۱۴۰۲

فهرست عناوین:

۴	مقدمه.....
۴	عسل چیست
۵	فصل اول : زنبورداری.....
۵	۱.۱ تاریخچه زنبورداری
۶	۲.۱ فعالیت زنبورداری در ایران
۷	۳.۱ وضعیت زنبورستان های ایران.....
۱۰	۴.۱ وضعیت زنبورستان های استان زنجان
	فصل دوم: تولید
۱۱	۱.۲ عمده کشور های تولید کننده عسل در سال ۲۰۲۱.....
۱۳	۲.۲ تولید عسل در ایران.....
۱۴	۳.۲ تولید عسل در استان زنجان
۱۶	۴.۲ سرانه مصرف عسل
	فصل سوم: تجارت بین المللی عسل
۱۶	۱.۳ تعرفه گمرکی عسل
۱۷	۲.۳ عمده کشور های صادر کننده عسل در سال ۲۰۲۱
۱۸	۱.۲.۳ عمده کشورهای صادر کننده عسل آسیا در سال ۲۰۲۱
۱۹	۳.۳ عمده کشورهای وارد کننده عسل در سال ۲۰۲۱
۲۰	۱.۳.۳ عمده کشورهای وارد کننده عسل آسیا در سال ۲۰۲۱.....
	فصل چهارم: تجارت عسل ایران
۲۱	۱.۴ صادرات عسل ایران
۲۵	۲.۴ مقاصد صادراتی عسل ایران
۲۷	۳.۴ واردات عسل ایران
۲۹	۴.۴ مبادهای وارداتی عسل ایران.....
۳۰	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات.....
۳۱	منابع.....

مقدمه

در حال حاضر یکی از راهبردهای مهم در توسعه اقتصاد کشور، توسعه صادرات غیر نفتی است که در برنامه توسعه اقتصادی باید دیده شده است ؛ بدین مفهوم که با استفاده از ظرفیت های خالی و نیز سرمایه گذاری جدید، صادرات به چندین برابر میزان فعلی افزایش یابد. این امر شدنی نیست مگر اینکه اولاً ساختار فعلی اقتصاد از حالت نامتوازن خارج شود و ثانیاً اقلام صادراتی مزیت دار مشخص گردد و ثالثاً بازارهای بالقوه صادراتی به لحاظ پتانسیل وارداتی جهت هر محصول خاص شناخته شود و رابعاً این صادرات مورد حمایت همه جانبه دولت قرار گیرد. با توجه به امکانات کشور باید راهبرد توسعه صادرات محصول مورد نظر نیز مشخص شود تا بر اساس آن، راهکارهای عملی جهت صادرکنندگان و نیز مسئولان امر در برنامه ریزی بازرگانی کشور ارائه گردد. در این گزارش به بررسی میزان تولید عسل در کشور و تجارت جهانی آن پرداخته شده است همچنین به ظرفیت تولید عسل استان زنجان در این گزارش توجه شده است. گزارش پیش رو به بیان میزان تولید عسل در جهان، ایران و استان زنجان دارد.

عسل چیست؟

عسل واژه عربی است که در فارسی آن را انگبین می گویند. عسل تراوش و شیرابه گیاهان است که زنبور عسل آن را جمع آوری می کند و پس از تغییراتی در کندو ذخیره می شود. تبدیل شیرابه گیاه به عسل ، ساکارز که قسمت مهم قند گیاهی می باشد در اثر عمل آنزیم های ترشح شده بوسیله زنبور عسل به قندهای ساده گلوکز و فروکتوز تبدیل می شود . سپس در اثر عمل تبخیر ، شیرابه گیاهی به نحوی غلیظ می شود که در غلظت طبیعی عسل ، عمل تخمیر قند ها امکان پذیر نمی باشد.

مراحل تبدیل شهد به عسل عبارت است از تبخیر فعال و غیر فعال آب ، افزوده شدن بزاق زنبور عسل شامل انورتاز ، گلوکز اکسیداز و ... که سبب تغییرات شیمیایی در ترکیبات شهد می شود و در نهایت عسل به دست می آید .

فصل اول :

تاریخچه زنبورداری :

زنبور عسل امروزه در تمام نقاط دنیا به جز مناطق قطبی زندگی می کند. تا قرن شانزده میلادی زنبور عسل منحصر به دنیای قدیم یعنی آسیا، آفریقا و اروپا بوده است. اولین فسیل زنبور از درون صمغ های بالتیک بدست آمده که حدود ۴۰ میلیون سال عمر دارد. زنبور عسل از قسمت گرمسیری و نیمگرمسیری آفریقا منشأ گرفته و سپس به اروپا و شرق آسیا گسترش یافته است. از قرن ها پیش زنبور عسل در شکاف کوه ها و تنه خالی درختان و مکان های مناسب دیگر لانه کرده و دور از عوامل نامساعد محیط و موجودات شکاری به زندگی خود ادامه داده است. بشر برای استفاده از عسل زنبوران با روش های بسیار ابتدائی زنبور را از این لانه ها بیرون رانده، عسل و موم را مورد استفاده قرار میداده است. امروزه در بعضی از نقاط دنیا منجمله ایران (به خصوص شمال ایران) استفاده از کندوهای طبیعی متداول و معمول می باشد. بشر به مرور زمان دانست که باید برای بهره برداری بهتر و بیشتر کندوهای طبیعی را از نقاط مختلف نزدیک هم جمع نموده و در یک محل از آنها مواظبت و نگهداری کند. در بعضی دیگر از نقاط دنیا موفق به ساختن کندو شده و زنبورها را در داخل کندوهای ابتدائی نگهداری میکردند. نوع کندوهای ابتدائی بسته به شرایط محیطی منطقه و نوع مواد اولیه موجود و مهاجرت سکنه آن ناحیه فرق می کرد. در نقاط جنگلی دنیا زنبور عسل را در لانه طبیعی خود یعنی تنه درخت نگهداری میکردند. افراد بومی محل برای سهولت در امر مواظبت و برداشت، تنه درخت حاوی زنبور را از بقیه درخت جدا نموده و با پوشانیدن سروته آن تعدادی از آنها را در کنار هم قرار میدادند. کندوهای تنه درختی را میتوان به صورت افقی یا عمودی قرار داد. در نقاط دیگر دنیا که فاقد جنگل بودند، اولین نوع کندو، کندوهای گلی بودند که به صورت خام یا پخته (سفال) مورد استفاده قرار میگرفتند. امروزه در بعضی از نقاط خاورمیانه و منجمله ایران (فارس، کردستان، لرستان ۹ استان) استفاده از کندوهای گلی و سفالی متداول میباشد. در مصر قدیم برای پرورش زنبور عسل از لوله های استوانه ای سفالی استفاده میکردند. مصریان قدیم حتی زنبورداری مهاجرتی داشتند و زنبورهای خود را در مسیر رود نیل تغییر مکان داده و از حداکثر نباتات منطقه استفاده میکردند. نوع دیگر کندو، کندوهای بافتنی بودند که از الیاف و ترکه های نباتات ساخته میشدند. این نوع کندوها شاید اولین بار از یونان گزارش شده اند. کندوهای بافتنی ترکه ای در اغلب استان های ایران (آذربایجان، کردستان و استان فارس) متداول بوده و به اشکال و اندازه های مختلف ساخته میشوند. برای محافظت زنبوران عسل از عوامل خارجی روی این نوع کندوها را با خاکرس و تپاله گاو گلاندود میکنند. کندوهای ابتدائی ضمن دارا بودن خصائص لازم یک کندو محافظت زنبوران در مقابل عوامل نامساعد

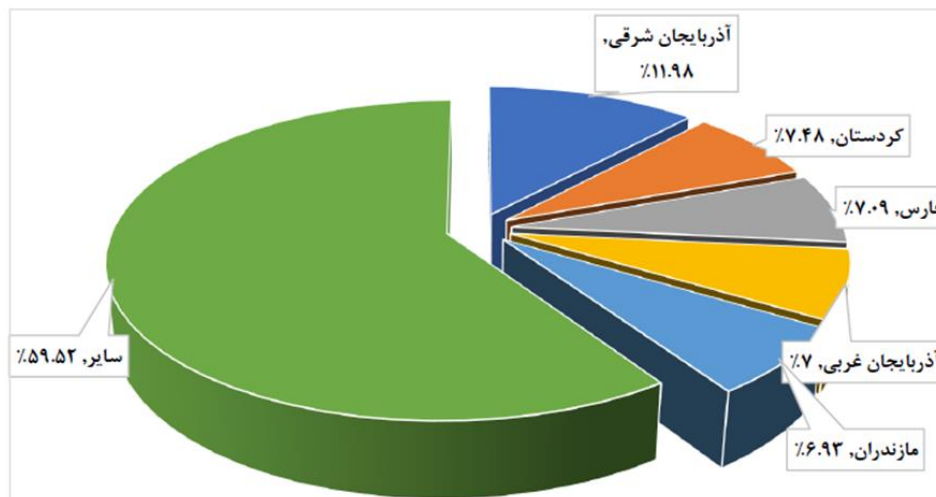

طبیعی مانند باد، باران و حرارت های بالا و پایین، بسیار کم حجم بوده و محصول کمی تولید میکنند. برای بدست آوردن عسل و موم چنین کندوهای زنبورها را با دود دادن و یا آتش زدن خارج کرده و عسل و موم آنرا استخراج می کنند. چون در این کندو قاب موجود نیست شان ها بطور طبیعی به بدنه کندو چسبیده و برای استخراج عسل هر سال باید مقداری از شانهای قسمت عقب کندو را برداشت و عسل را استخراج و موم را به مصرف مقتضی رسانید.

۲۰ مه میلادی برابر با ۳۰ اردیبهشت روز جهانی زنبور عسل (World Bee Day) است. در این روز آنتون جانشا، پیشگام زنبورداری، در سال ۱۷۳۴ متولد شد. هدف از این روز جهانی، شناخت نقش زنبورها و سایر گرده افشانها در اکوسیستم است. کشورهای عضو سازمان ملل متحد پیشنهاد اسلوونی را برای اعلام ۲۰ مه به عنوان روز جهانی زنبور عسل در دسامبر ۲۰۱۷ تصویب کردند.

۱.۱. فعالیت زنبورداری در ایران :

بر اساس نتایج سرشماری در سال ۱۴۰۱ ، تعداد ۹۶,۳۲۷ زنبورستان در کشور وجود دارد. که جمعا دارای ۱۱,۵۳۴,۸۲۲ کلنی زنبور عسل بوده و بالغ بر ۱۳۶,۴۸۵ تن عسل تولید نموده اند. همچنین در مجموع حدود ۳,۷۵۷ تن سایر محصولات جانبی شامل ژل رویال، گرده گل، موم، بره موم و زهر تولید شده است. همچنین بر اساس نتایج حاصل از جمع بندی داده های ثبت شده در سامانه جامع مدیریت داده های کشاورزی سال ۱۴۰۱ ، تعداد ۹۶,۳۲۷ زنبورستان در کشور وجود داشته است. در این سال استان آذربایجان شرقی با ۱۱.۹۸ درصد رتبه نخست زنبورستان های کشور را به خود اختصاص داده است و استان های کردستان با ۷.۴۸ درصد ، فارس با ۷.۰۹ درصد ، آذربایجان غربی با ۷ درصد و مازندران با ۶.۹۳

درصد در رتبه های بعدی قرار گرفته اند. کمترین تعداد زنبورستان متعلق به استان های سیستان و بلوچستان با ۰.۲۲ و هرمزگان با ۰.۱۵ درصد است.

۲.۱. وضعیت زنبورستان های ایران :

بر اساس نتایج سرشماری در سال ۱۴۰۱، تعداد ۹۶،۳۲۷ زنبورستان در کشور وجود دارد. که جمعا دارای ۱۱،۵۳۴،۸۲۲ کلنی زنبور عسل بوده که از این تعداد ۳۲۸،۴۸۷ کندو به صورت سنتی و ۱۱،۲۰۶،۳۳۵ کندو به صورت مدرن می باشد. که استان های اذربایجان غربی، اذربایجان شرقی، فارس، اصفهان، مازندران به ترتیب بیشترین تعداد کندو در سال ۱۴۰۱ را داشته و استان های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، خراسان جنوبی و قم کمترین تعداد کندو در کشور را به خود اختصاص داده اند. استان زنجان در جایگاه ۱۹ در تعداد کندو کشور قرار گرفته است.

همچنین در مجموع حدود ۳،۷۵۷.۲۱ تن سایر محصولات جانبی شامل ژل رویال، گرده گل، موم، بره موم و زهر تولید شده است.

وضعیت زنبورستان های کشور به تفکیک استان ۱۴۰۱

تولید عسل (کیلوگرم)	تعداد کندو		
	جمع	مدرن	سنتی
			اذربایجان شرقی
۱۵,۶۷۶,۳۹۷	۱,۲۸۲,۳۸۸	۱,۱۰۵,۸۶۸	۱۷۶,۵۲۰
			اذربایجان غربی
۳۰,۳۵۹,۹۵۱	۱,۶۱۳,۹۳۰	۱,۴۸۸,۶۹۷	۱۲۵,۲۳۳
			اردبیل
۹,۱۵۲,۹۷۵	۵۳۶,۵۸۹	۵۲۴,۱۵۱	۱۲,۴۳۸
			اصفهان
۷,۵۶۶,۳۰۵	۸۵۸,۵۵۰	۸۵۸,۲۸۱	۲۶۹

البرز	۵	۸۵,۵۳۲	۸۵,۵۳۲	۵۷۶,۴۵۰
ایلام	۴۸۵	۱۶۷,۸۸۸	۱۶۷,۴۰۳	۱,۶۶۴,۱۹۲
بوشهر	-	۱۰۴,۲۱۶	۱۰۴,۲۱۶	۱,۴۰۲,۶۱۷
تهران	۶۳۸	۱۴۱,۶۶۹	۱۴۱,۰۳۱	۱,۰۳۸,۷۱۴
چهارمحال بختیاری	-	۲۶۸,۰۴۸	۲۶۸,۰۴۸	۲,۷۲۷,۰۸۵
خراسان جنوبی	-	۲۸,۴۶۸	۲۸,۴۶۸	۱۹۳,۸۴۸
خراسان رضوی	۱,۰۸۷	۴۶۰,۷۶۵	۴۵۹,۶۷۸	۳,۶۷۱,۲۹۸
خراسان شمالی	-	۲۷۰,۰۸۲	۲۷۰,۰۸۲	۳,۱۱۱,۹۶۷
خوزستان	۵	۴۴۸,۶۹۶	۴۴۸,۶۹۱	۳,۵۸۱,۹۲۳
زنجان	۲۳۲	۱۸۴,۰۷۷	۱۸۳,۸۴۵	۱,۴۸۴,۵۹۳
سمنان	-	۶۳,۵۷۵	۶۳,۵۷۵	۴۰۳,۲۳۵

معاونت مطالعات اقتصادی اتاق زنجان

سیستان و بلوچستان	۸,۷۴۹	۸,۷۴۹	۷۸,۲۳۶	-
فارس	۱,۱۶۹,۹۸۵	۱,۱۶۹,۰۹۸	۱۵,۰۷۰,۸۳۱	۸۸۷
قزوین	۱۴۸,۹۵۳	۱۴۸,۷۸۵	۱,۱۰۱,۱۴۲	۱۶۸
قم	۳۹,۳۲۰	۳۹,۰۵۰	۳۷۸,۴۸۹	۲۷۰
کردستان	۲۸۱,۹۸۱	۲۷۵,۲۶۷	۲,۳۷۲,۵۶۳	۶,۷۱۴
کرمان	۲۳۸,۸۷۷	۲۳۸,۷۵۳	۱,۷۲۵,۵۶۲	۱۲۴
کرمانشاه	۶۴۴,۳۶۵	۶۴۲,۲۸۹	۸,۰۰۶,۵۶۰	۲,۰۷۶
کهگیلویه و بویر احمد	۲۱۳,۱۸۳	۲۱۳,۰۲۹	۱,۶۵۸,۹۴۷	۱۵۴
گلستان	۱۹۹,۷۰۳	۱۹۹,۴۶۵	۱,۶۱۲,۲۳۳	۲۳۸
گیلان	۳۳۵,۵۹۴	۳۳۵,۴۶۷	۵,۹۵۷,۸۱۸	۱۲۷
لرستان	۴۳۵,۳۹۵	۴۳۵,۳۳۸	۳,۷۹۰,۶۷۷	۵۷

مازندران	۶,۵۲۵,۶۷۸	۶۵۷,۱۷۸	۶۵۷,۰۴۲	۱۳۶
مرکزی	۱,۱۵۰,۹۸۵	۱۲۷,۸۲۲	۱۲۷,۷۸۹	۳۳
هرمزگان	۱۳۷,۷۷۶	۱۹,۳۴۴	۱۸,۸۳۹	۵۰۵
همدان	۳,۴۱۱,۷۳۸	۳۶۵,۳۶۸	۳۶۵,۳۳۳	۳۵
یزد	۴۴۲,۸۱۲	۸۷,۶۰۱	۸۷,۶۰۱	-
جنوب کرمان	۴۵۱,۶۱۵	۴۶,۸۷۵	۴۶,۸۷۵	-
جمع	۱۳۶,۴۸۵,۲۱۲	۱۱,۵۳۴,۷۷۱	۱۱,۲۰۶,۳۳۵	۳۲۸,۴۸۷

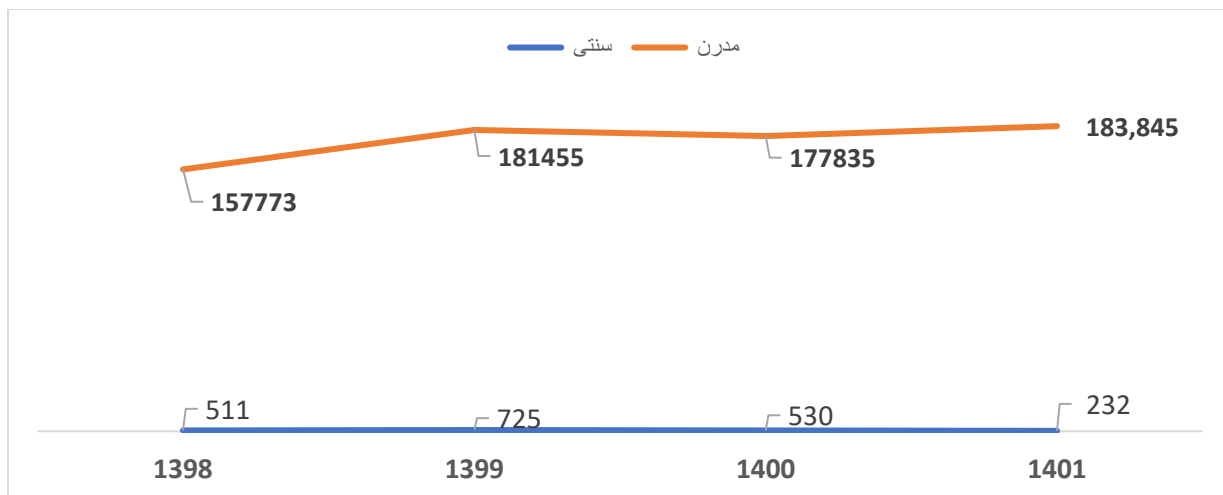
۳.۱. وضعیت زنبورستان های استان زنجان

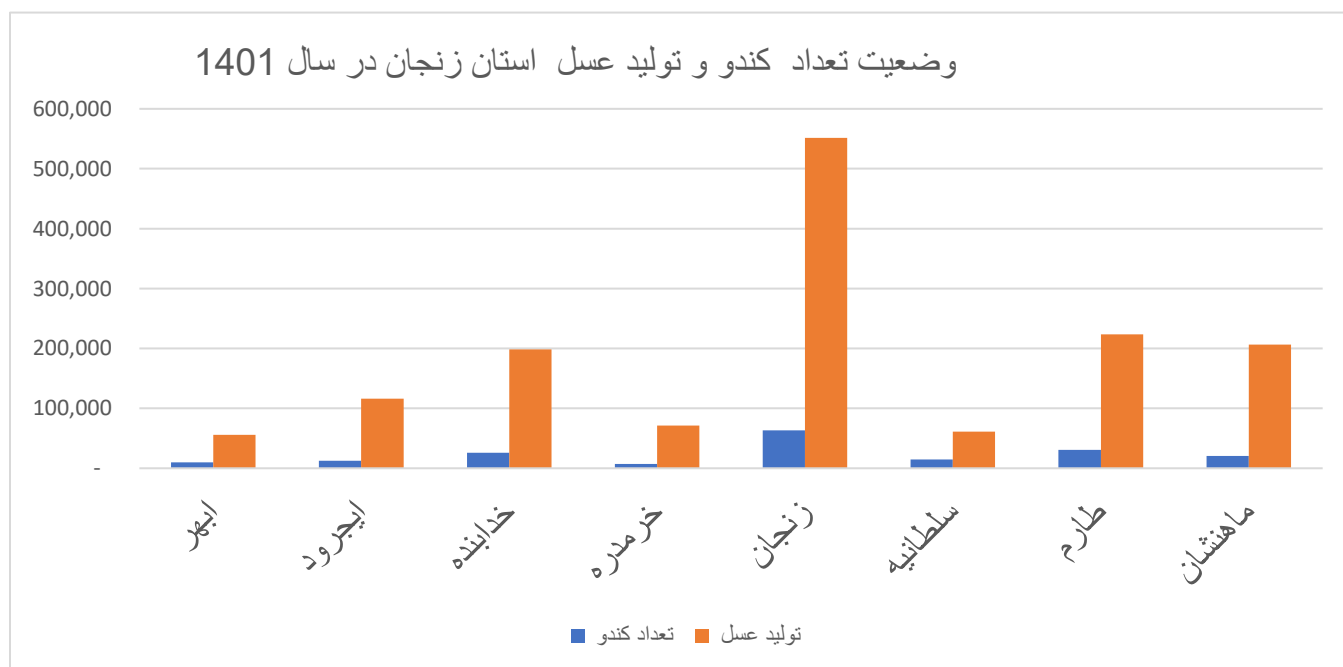
جدول زیر وضعیت زنبورستان های استان در سال ۱۴۰۱ به تفکیک شهرستان را نشان میدهد تعداد زنبورستان های استان ۳۰۲۴۵ می باشد که از این تعداد ۱۸۹۰ زنبورستان تحت پوشش بیمه می باشد و در این زنبورستان ها ۱۰۱۰۸ نفر مشغول به کار هستند. کل تعداد کندوهای استان ۱۸۴۰۷۷ می باشد که از این تعداد ۲۳۲ کندو سنتی و مابقی کندوهای مدرن می باشند. همچنین میزان تولید عسل استان ۱۰۴۸۴۰۵۹۳ کیلوگرم در سال ۱۴۰۱ می باشد که ۸۳۸ کیلو از این مقدار به صورت سنتی و مابقی به صورت مدرن تولید شده است. از دیگر فرآورده های جانبی می توان به تولید ژل رویال ۱۱۹۰۶۹ کیلو گرم، گرده گل ۶۰۸۴۹ کیلوگرم، موم ۱۷۰۵۰۳ کیلوگرم، بره موم ۱۰۶۹۱ کیلوگرم و زهر ۰۰۰۱۴ کیلوگرم اشاره نمود.

شهرستان	تعداد			تعداد کندو			تولید عسل (کیلوگرم)			فرآورده های جانبی (کیلوگرم)				
	زنبورستان	زنبورستان بیمه شده	زنبوردار تحت پوشش بیمه	سنتی	مدرن	جمع	سنتی	مدرن	جمع	زل رویال	گرده گل	موم	بره موم	زهر
ایهر	۱۱۵	۴	۸۶	۰	۹۰۸۰۵	۹۰۸۰۵	۰	۵۵۰۹۳۸	۵۵۰۹۳۸	۳۰۶۵	۴۳۳	۴۸۲	۴۲	۰
ایجرود	۳۹۹	۱۱	۳۶۵	۱۰۸	۱۲۰۴۲۹	۱۲۰۵۳۷	۴۸۷	۱۱۵۰۹۲۹	۱۱۶۰۴۱۶	۲۰۵۵	۲۳۲	۹۵۶	۲۳	۰
خداآباد	۳۷۲	۷	۹۷	۰	۲۵۰۷۲۰	۲۵۰۷۲۰	۰	۱۹۸۰۳۲۳	۱۹۸۰۳۲۳	۳۷۰۴۲	۲۰۲۰۹	۲۰۵۱۸	۲۵۲	۰
خرمدره	۸۹	۲۰	۳۰	۰	۷۰۲۲۶	۷۰۲۲۶	۰	۷۱۰۳۸۶	۷۱۰۳۸۶	۱۲۰۶۳	۱۰۰۲۲	۹۲۵	۱۳	۰
زنجان	۹۲۷	۹	۷۲۷	۱۲	۶۳۰۲۰۷	۶۳۰۲۱۹	۳۰	۵۵۱۰۵۲۲	۵۵۱۰۵۵۲	۱۶۰۰۲	۱۰۴۹۹	۷۰۶۹۹	۱۰۰۰۹	۰
سلطانیه	۲۳۵	۱۷	۱۳۹	۱۰	۱۴۰۶۴۵	۱۴۰۶۵۵	۱۰	۶۱۰۰۰۳	۶۱۰۰۱۳	۰۰۰۳	۵۷۴	۸۱۱	۷۹	۰
طارم	۶۰۷	۱۱	۳۱۷	۴۱	۳۰۰۴۲۴	۳۰۰۴۶۵	۸۰	۲۲۳۰۳۳۵	۲۲۳۰۴۱۵	۵۰۵۷	۵۷۴	۳۰۱۲۸	۱۱۲	۰۰۰۱۴
ماه‌نشان	۵۰۱	۶	۱۳۹	۶۱	۲۰۰۳۸۹	۲۰۰۴۵۰	۲۲۱	۳۰۶۰۳۲۹	۳۰۶۰۵۵۰	۴۱۰۸۲	۲۰۰۷	۹۸۳	۱۶۲	۰
جمع کل	۳۰۲۴۵	۸۵	۱۸۹۰	۲۳۲	۱۸۳۰۸۴۵	۱۸۴۰۷۷	۸۲۸	۱۰۴۸۴۰۵۹۳	۱۰۴۸۴۰۵۹۳	۱۱۹۰۶۹	۶۰۷۴۹	۱۷۰۵۰۲	۱۰۰۱۴	۰۰۰۱۴

منحنی زیر تعداد کندوهای استان در ۴ سال گذشته را نشان می دهد رنگ آبی نشان دهنده تعداد کندوهای سنتی می باشد که روند رو به کاهش دارد و رنگ نارنجی نشان دهنده تعداد کندوهای مدرن استان می باشد که از ۱۵۷ هزار و ۷۷۳ کندو در سال ۱۳۹۸ به ۱۸۳ هزار و ۸۴۵ کندو در سال ۱۴۰۱ رسیده است که نشان دهنده افزایش تعداد کندوها به میزان ۱۶.۵ درصد می باشد.

شهرستان زنجان بیشترین تعداد زنبورستان های استان را به خود اختصاص داده است و شهرستان های طارم و ماهنشان به ترتیب در رتبه های دوم و سوم قرار گرفته اند.

فصل دوم: تولید عسل :

۱.۲. عمده کشورهای تولید کننده عسل در سال ۲۰۲۱:

بر اساس مقایسه ۱۲۰ کشور در سال ۲۰۲۱، چین با ۴۵۷ هزار و ۹۵۰ تن بالاترین تولید عسل طبیعی را به خود اختصاص داد و پس از آن ترکیه با ۹۶ هزار و ۳۴۴ تن، ایران با تولید ۷۷ هزار و ۱۵۲ تن و ارژانتین با ۷۱ هزار و ۳۱۸ تن در رتبه های بعدی قرار گرفتند. بر اساس گزارش فائو، مجموع تولید عسل طبیعی در سال ۲۰۲۱ در جهان به ۱۷۷۱۹۴۴ تن رسید. این میزان نسبت به سال قبل ۰.۱۴۳ درصد کمتر و نسبت به ۱۰ سال قبل ۹.۱۰ درصد بیشتر است. از نظر سنوات گذشته، کل تولید عسل طبیعی به بالاترین حد خود یعنی ۱,۸۷۸,۳۰۸ تن در سال ۲۰۱۷ و پایین ترین رقم تاریخ به ۶۷۸,۷۵۱ تن در سال ۱۹۶۱ می باشد. متوسط رشد سالانه از سال ۱۹۶۱ به ۱.۶۱ درصد رسیده است.

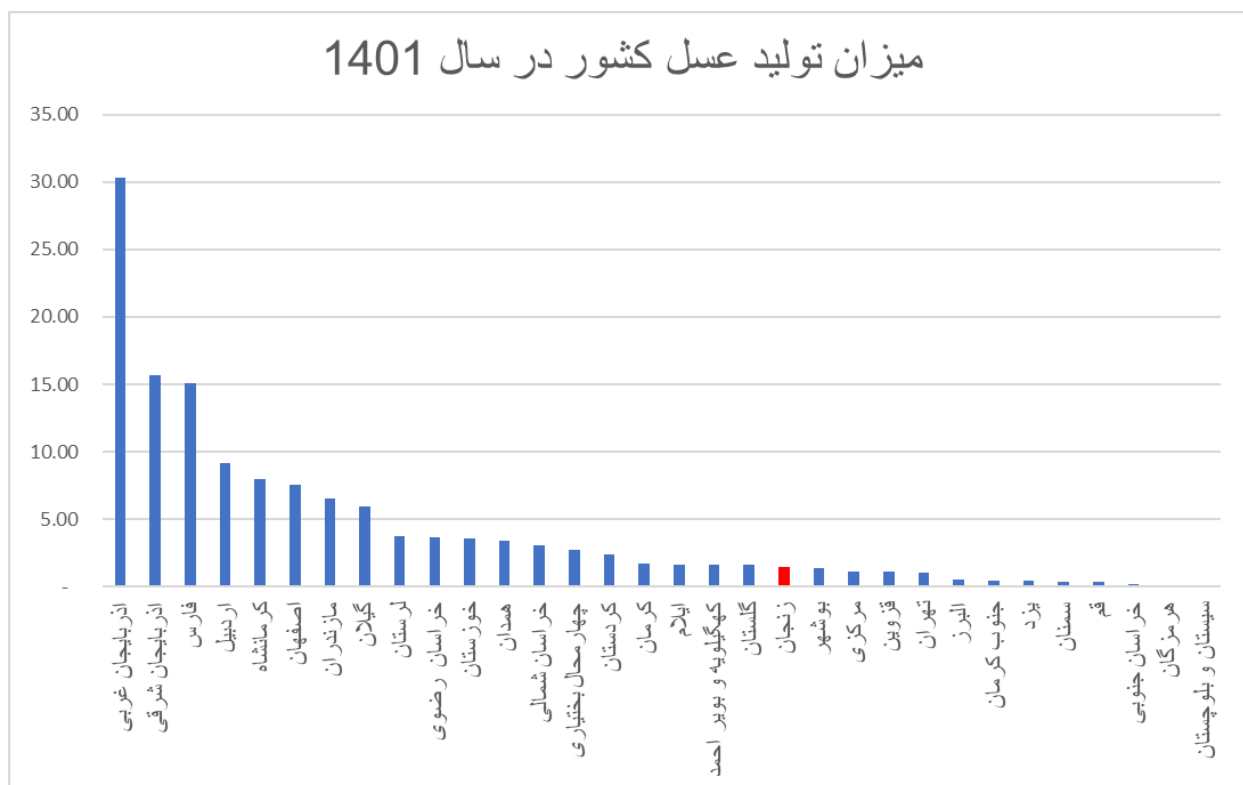
لیست عمده کشورهای تولید کننده عسل در سال 2021

	Area	Item	Year	Unit	Value
	China	Natural honey	2021	tonnes	485,960
	Türkiye	Natural honey	2021	tonns	96,344
	Iran (Islamic Republic of)	Natural honey	2021	tonnes	77,152
	Argentina	Natural honey	2021	tonnes	71,318
	Ukraine	Natural honey	2021	tonnes	68,558
	India	Natural honey	2021	tonnes	66,278
	Russian Federation	Natural honey	2021	tonnes	64,533
	Mexico	Natural honey	2021	tonnes	62,080
	United States of America	Natural honey	2021	tonnes	57,364

منبع: فائو

۲.۲. تولید عسل کشور :

بیشترین میزان تولید عسل در سال ۱۴۰۱ استان های اذربایجان غربی ۳۰,۳۵۹,۹۵۱ کیلوگرم، اذربایجان شرقی ۱۵,۶۷۶,۳۹۷، فارس ۱۵,۰۷۰,۸۳۱ کیلوگرم، اردبیل ۹,۱۵۲,۹۷۵ کیلوگرم و کرمانشاه ۸,۰۰۶,۵۶۰ کیلوگرم به ترتیب ۵ استان برتر تولید کننده عسل در کشور در سال ۱۴۰۱ می باشند همچنین استان های سیستان و بلوچستان، هرمزگان، خراسان جنوبی، قم و سمنان کمترین میزان تولید عسل را به خود اختصاص داده اند. استان زنجان میان تولید کنندگان عسل رتبه ۲۰ را به خود اختصاص داده است

جدول زیر میزان تولید عسل کشور را به تفکیک از سال ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۱ را نشان می دهد .

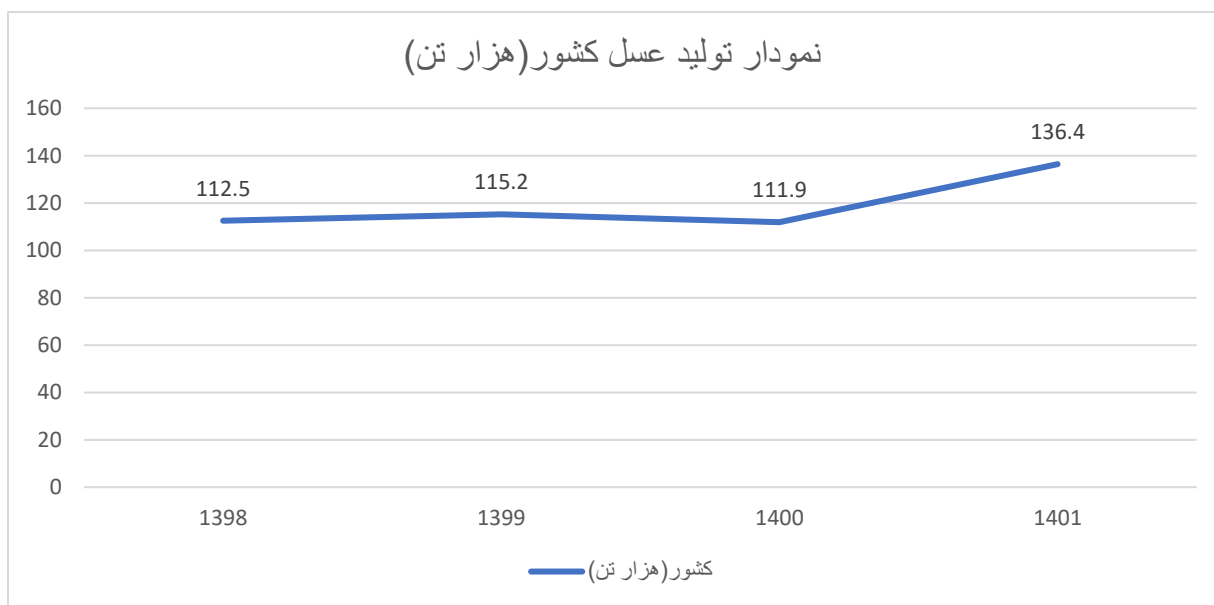
میزان تولید عسل کشور

هزار تن	سال
۱۱۲,۵	۱۳۹۸
۱۱۵,۲	۱۳۹۹
۱۱۱,۹	۱۴۰۰
۱۳۶,۴	۱۴۰۱

منحنی زیر نمودار تولید عسل کشور در ۴ سال گذشته را نشان می دهد که شاهد رشد تولید عسل از سال ۱۳۹۸ تا سال ۱۴۰۱ بیش از ۲۱

درصد در کشور می باشیم

۳.۲. تولید عسل در استان زنجان

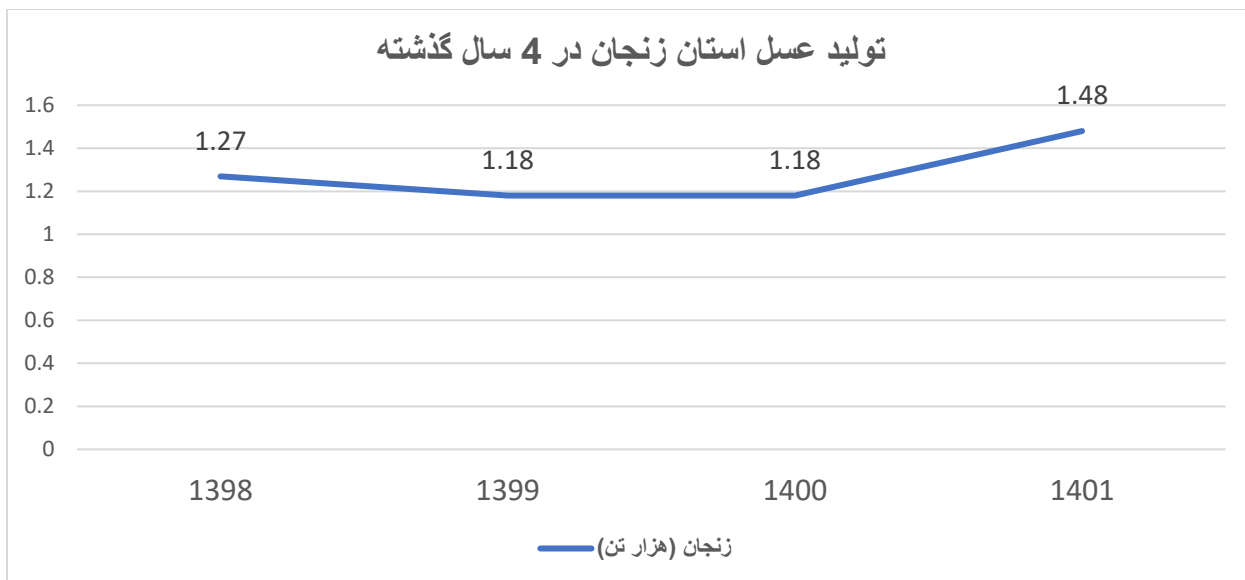

پرورش زنبور عسل یکی از رشته های دامپروری می باشد که در اکثر نقاط کشور تعدادی از مردم از آن راه کسب درآمد می کنند و محصولات تولیدی آن از با ارزش ترین محصولات دامی می باشد . استان زنجان یکی از مناطق مستعد پرورش زنبور عسل در کشور می باشد که در سال ۱۴۰۱ تولید عسل مرغوب ۱۰۴۸ هزار تن تولید و به بازار مصرف عرضه می نماید. استان زنجان دارای دو نوع آب و هوا می باشد. منطقه طارم که دارای آب و هوای گرم و معتدل است و برای زمستان گذرانی زنبورداران استفاده می شود و مابقی مناطق استان هم در سایر فصول سال جهت پرورش زنبور عسل بر توان تولید عسل خوراکی ، امکان تولید گرده ، ژله رویال و زهر را دارد که هر کدام از این محصولات دارای ارزش اقتصادی بالایی دارند . استان زنجان رتبه ۱۹ در تولید عسل کشور را به خود اختصاص داده است

جدول تولید عسل استان زنجان

سال	استان (هزار تن)
۱۳۹۸	۱.۲۷
۱۳۹۹	۱.۱۸
۱۴۰۰	۱.۱۸
۱۴۰۱	۱.۴۸

محنی زیر روند تولید عسل استان زنجان را نشان می دهد که از ۱.۲۷ هزار تن در سال ۱۳۹۸ به ۱.۴۸ هزار تن در سال ۱۴۰۱ رسیده است که نشان دهنده افزایش ۱۶.۵ درصدی تولید از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱ می باشیم .

۴.۲. میزان سرانه مصرف عسل در کشور

زنبور عسل در تأمین یک سوم غذای انسان و اثرگذاری در ۴۷ درصد محصولات کشاورزی مهم است و دنیا بدون زنبورها برای انسان ۴ سال بیشتر دوام نخواهد داشت؛ همچنین مصرف عسل یکی از محصولات غذایی است که به دلیل خواص مفید مصرف روزانه آن توصیه شده است. سرانه مصرف این ماده خوراکی در کشور در سال ۱۳۹۷ به ازای هر نفر ۱.۰۸ کیلوگرم بوده است که در سال ۱۳۹۹ به ۱.۳۴ کیلوگرم رسیده است.

جدول میزان مصرف سرانه عسل کشور به تفکیک سال

سال	کیلوگرم
۱۳۹۷	۱.۰۸

۱۳۵	۱۳۹۸
۱۳۴	۱۳۹۹

منبع: آمار نامه جهاد کشاورزی

۳. فصل سوم: تجارت بین المللی عسل

۳.۱. تعرفه گمرکی عسل

کد تعرفه گمرکی عسل طبیعی برابر ۰۴۰۹۰۰۰۰ است که دارای حقوق ورودی ۵۵٪ و اولویت کالایی ۴ می باشد و تعرفه ورودی آن در گمرک بر حسب واحد کیلوگرم محاسبه می شود.

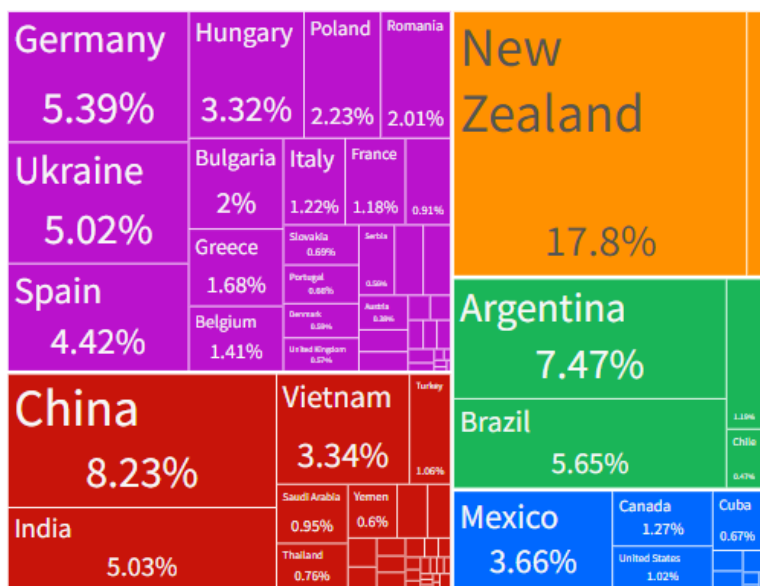

ردیف	ردیف تعرفه	شرح تعرفه	حقوق گمرکی Custom duty	سود بازرگانی Commercial benefit	حقوق ورودی Import duty
۶۵	۱۰۶۴۱۱۰	... کلنی زنبور عسل	۴	۱۶	۲۰
۶۶	۱۰۶۴۱۲۰	... ملکه زنبور عسل	۱	۱	۲
۴۷۱	۴۰۹۰۰۰۰	عسل طبیعی	۴	۵۱	۵۵
۴۷۳	۴۱۰۹۰۱۰	ژله رویال، زنبور عسل ---	۴	۵۱	۵۵
۱۰۶۹	۱۵۲۱۹۰۱۰	... هوم زنبور عسل	۴	۰	۴
۲۶۱۳	۳۰۰۱۹۰۱۰	... زهر زنبور عسل	۴	۱۶	۲۰

جدول بالا کد تعرفه عسل و فراوردهای آن به همراه حقوق گمرکی و حقوق ورودی را نشان می دهد .

۲.۳. عمده کشورهای صادر کننده عسل در سال ۲۰۲۱

عمده صادر کنندگان عسل به ترتیب نیوزلند به ارزش ۵۱۵ میلیون دلار، چین با ۲۳۸ میلیون دلار، ارژانتین ۲۱۶ میلیون دلار رتبه های اول تا سوم را کسب کرده اند متاسفانه ایران با وجود دسومین تولید کننده عسل در جهان جایگاهی در کشورهای صادر کننده عسل نداشته است.

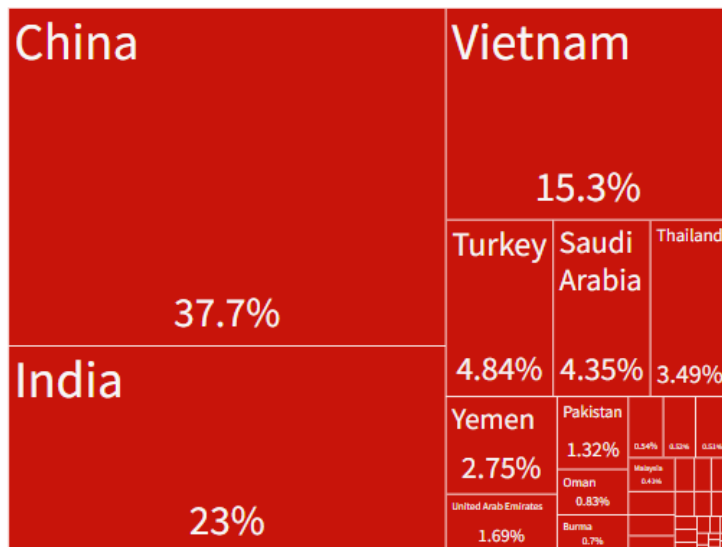
جدول زیر عمده صادر کنندگان عسل به همراه سهم از صادرات و مقاصد صادراتی آنان را نشان می دهد .

لیست عمده صادر کنندگان عسل در سال ۲۰۲۱

کشور	سهم از صادرات (درصد)	ارزش صادرات (میلیون دلار)	مقصد های صادراتی
نیوزلند	۱۷/۸	۵۱۵	۲۰/۵ درصد چین، ۱۸/۵ آمریکا، ۱۲ درصد انگلستان، ۹/۵۱ ژاپن، ۹/۱ آلمان، ۵/۹ استرالیا
چین	۸/۲۳	۲۳۸	۲۷/۸ ژاپن، ۱۹/۶ انگلستان، ۹/۸۳ لهستان، ۷/۳۴ بلژیک
ارژانتین	۷/۴۷	۲۱۶	۶۵/۴ آمریکا، ۱۵/۲ آلمان، ۷/۴۵ ژاپن
برزیل	۵/۶۵	۱۶۴	۷۰/۳ آمریکا، ۱۳/۱ آلمان، ۲/۷۳ استرالیا
آلمان	۵/۳۹	۱۵۶	۱۲/۹ فرانسه، ۱۰/۶ سوئیس، ۹/۳ هلند، ۸/۶۹ عربستان
هند	۵/۰۳	۱۴۶	۷۸/۴ آمریکا، ۴/۴۲ عربستان، ۴/۴۲ امارت
اوکراین	۵/۰۲	۱۴۵	۲۸/۶ لهستان، ۱۷/۹ آلمان، ۷/۲۳ بلژیک، ۶/۲ فرانسه

۱.۲.۳. عمده کشورهای صادر کننده عسل در قاره آسیا :

کشور چین با سهم صادرات ۳۷.۷ درصد، هند با ۲۳ درصد، ویتنام ۱۵.۳ درصد، ترکیه با ۴.۸۴ درصد، تایلند ۳.۴۹ درصد، عربستان سعودی ۳.۳۵ درصد از سهم به ترتیب شش صادر کننده عمده عسل در قاره آسیا می باشد. متأسفانه در قاره آسیا نیز ایران جایگاه صادراتی در محصول عسل را نداشته است.

۴.۲ عمده کشورهای وارد کنندگان عسل در سال ۲۰۲۱

در سال ۲۰۲۱ عمده کشورهای وارد کننده عسل در جهان، امریکا با سهم ۲۲.۵ درصدی از سهم کل واردات جهان به ارزش ۶۵۱ میلیون دلار رتبه نخست و به ترتیب آلمان با ۳۶۵ میلیون دلار، ژاپن ۱۹۰ میلیون دلار و انگلستان ۱۵۱ میلیون دلار در رتبه های بعدی قرار گرفته اند که هر کدام سهم ۱۴.۶ درصد، ۶.۵۶ درصد و ۵.۲۲ درصد از کل واردات عسل جهان را به خود اختصاص داده اند.

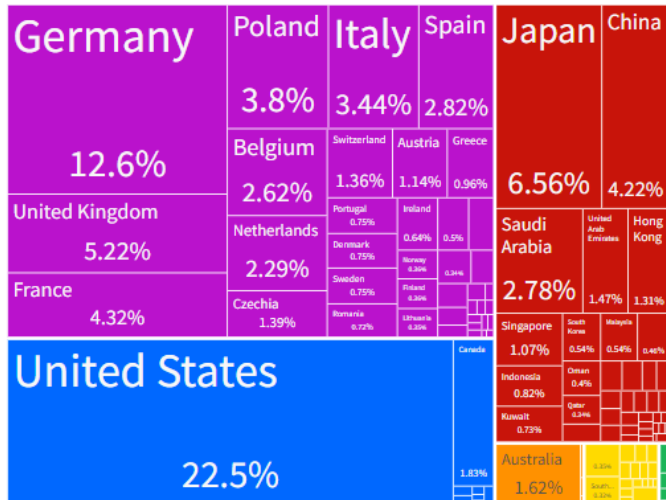
عمده وارد کنندگان عسل در سال ۲۰۲۱

کشور	سهم از واردات عسل جهان (درصد)	ارزش واردات (میلیون دلار)	مبدهای وارداتی
امریکا	۲۲/۵	۶۵۱	۲۱/۷ ارژانتین، ۱۷/۷ برزیل، ۱۷/۵ هند، ۱۴/۶ نیوزلند، ۱۳/۲ ویتنام

مان	۱۴/۶	۳۶۵	۱۳/۵ مکزیک، ۱۲/۸ نیوزلند، ۹/۰/۱ آرژانتین، ۷/۱۳ اوکراین، ۶/۳۸ رومانی، ۶/۰/۸ اسپانیا
ژاپن	۶/۵۶	۱۹۰	۳۴/۹ چین، ۲۵/۸ نیوزلند، ۱۰/۹ کانادا، ۸/۴۸ آرژانتین
انگلستان	۵/۲۲	۱۵۱	۴۱٪ نیوزلند، ۳۰/۸ چین، ۵/۲۴ مکزیک
فرانسه	۴/۳۲	۱۲۵	۲۷/۲ اسپانیا، ۱۶/۱ آلمان، ۸/۵۸ بلژیک، ۷/۲ اوکراین
لهستان	۳/۸	۱۱۰	۳۷/۷ اوکراین، ۲۱/۳ چین، ۱۰/۷ آلمان

جدول زیر سهم کشور های از واردات عسل در سال ۲۰۲۱ را نشان می دهد.

۱.۴.۲. عمده کشورهای وارد کننده عسل در قاره آسیا ۲۰۲۱

کشور ژاپن با سهم ۲۸.۳ درصد از کل واردات عسل آسیا در رتبه نخست و چین با سهم ۱۸.۲ درصد، عربستان ۱۲ درصد در رتبه های دوم و سوم عمده وارد کنندگان عسل در قاره آسیا را بخود اختصاص داده اند. امارات، هنگ کنگ، سنگاپور به ترتیب با سهم ۶.۳۶ درصد، ۵.۶۸ و ۴.۶۳ درصد از کل سهم واردات عسل آسیا را به خود اختصاص داده اند.

Japan	Saudi Arabia	United Arab Emirates	Hong Kong	
	12%	6.36%	5.68%	
China	Singapore	South Korea	Malaysia	Chinese Taipei
	28.3%	4.63%	2.33%	2.31%
China	Indonesia	Oman	Israel	Thailand
	3.55%	1.72%	0.84%	0.83%
	Kuwait	Qatar	Cyprus	India
		3.14%	1.49%	0.48%
	Jordan	Turkey		
0.89%	0.45%			

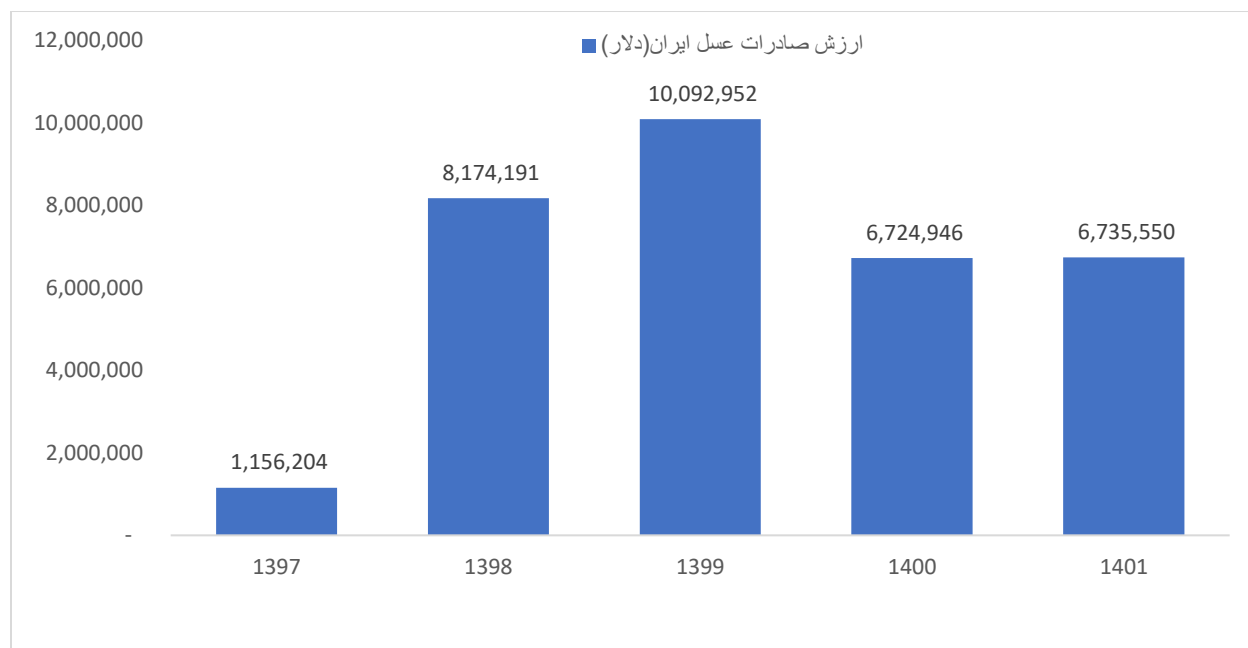
۳. تجارت عسل در ایران:

عسل یکی از محصولات تولیدی کشور می باشد که در عرصه جهان رتبه ۴ در تولید کننده این محصول را به خود اختصاص داده است اما متأسفانه میزان صادرات این محصول بسیار ناچیز بوده و عملاً جایگاهی در عمده صادر کنندگان این محصول را نداشته است.

۱.۳. صادرات عسل ایران :

در سال ۱۴۰۱ میزان صادرات عسل به ارزش ۶۷۳۵۵۵۰ دلار و به وزن ۱۸۶۸۶۴۰ کیلوگرم بوده است که نسبت به سال گذشته ۳.۶۹ درصد کاهش در میزان و ۰.۰۱۶ درصد افزایش در ارزش صادرات را شاهد هستیم. همچنین نسبت به سال ۱۳۹۷ مقدار صادرات عسل بیش از ۲۳ درصد کاهش و ۸۲ درصد از لحاظ ارزشی کاهش یافته است که یکی از علت ها می توان به کاهش ارزش پول ایران اشاره نمود

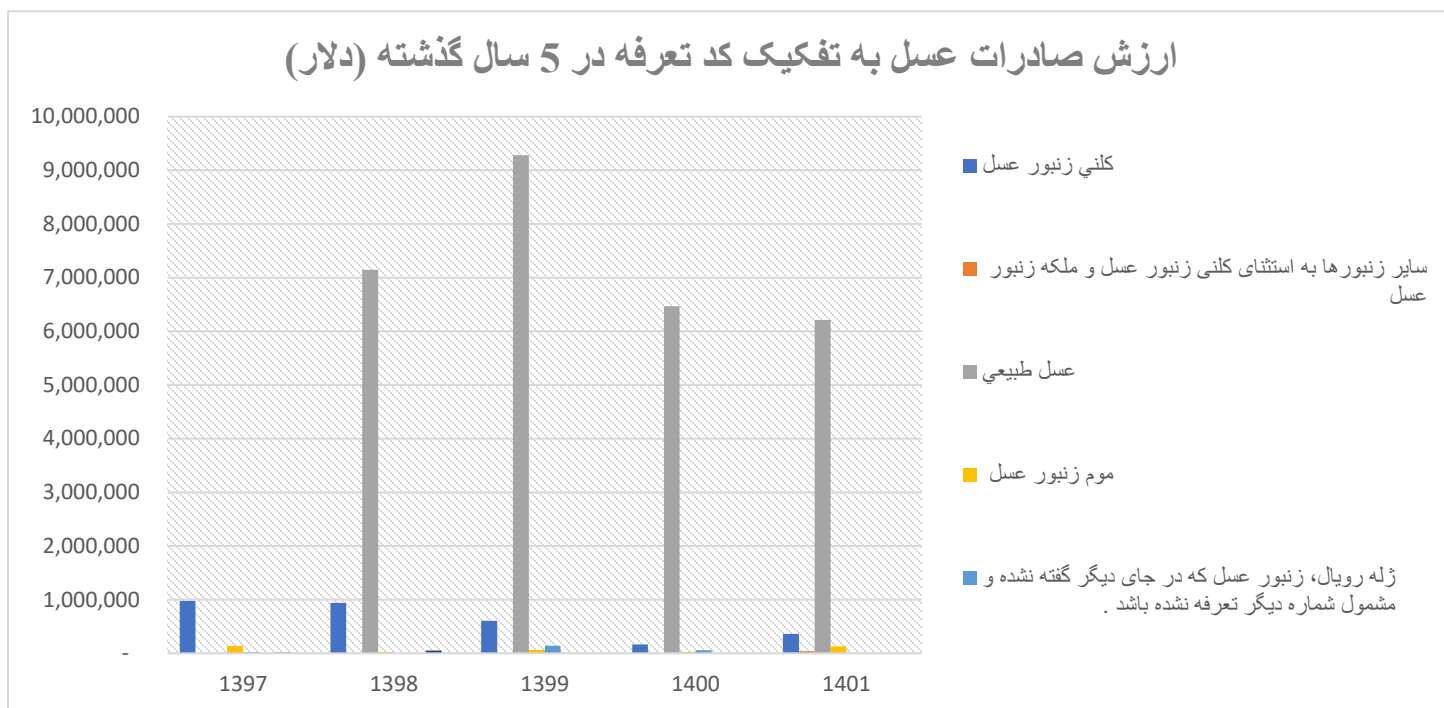
نمودار بالا منحنی صادرات عسل را در ۵ سال گذشته نشان می دهد سال ۱۳۹۹ بیشترین ارزش صادرات عسل را به خود اختصاص داده است همچنین جدول زیر میزان و ارزش ۵ سال گذشته به تفکیک کد تعرفه ها را نشان می دهد

مقدار و ارزش صادرات عسل از سال ۹۷ الی ۱۴۰۱

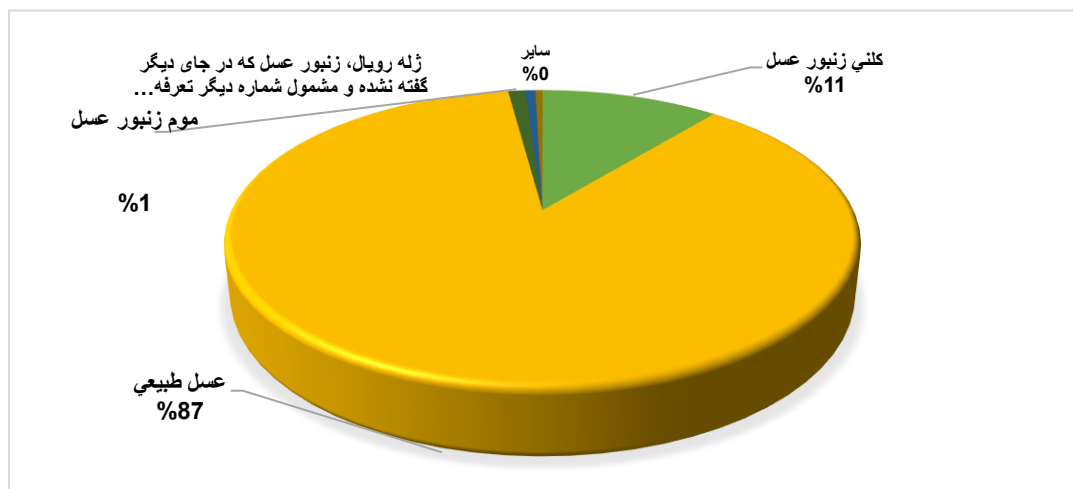
۱۳۹۷		۱۳۹۸		۱۳۹۹		۱۴۰۰		۱۴۰۱		شرح تعرفه	کد تعرفه
وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)		
۵۶۹۹۶۳	۹۷۶۴۷۹,۹۴۰۰	۴۹۱۹۲۵	۹۴۲۸۴۷,۷	۳۳۵,۱۹۰	۶۰۳,۲۵۷	۹۳,۵۰۰	۱۶۷۱۸۸	۲۰۹۵۶۳	۳۶۲۸۸۰	کلنی زنبور عسل	۰۱۰۶۴۱۱۰
.	.	.	.	۳۰۰	۸۳۰	۱,۰۶۰	۳۱۸۰	۱۹۷۲۰	۳۷۱۱۲	سایر زنبورها به استثنای کلنی زنبور عسل و ملکه زنبور عسل	۰۱۰۶۴۱۳۰
۱۸۳۷۳۳۹,۳	۱۲۰۸	۱۴۲۴۶۰۹,۰۶	۷۱۴۸۶۳۷	۱,۹۸۵,۱۱۷	۹,۲۸۱,۹۸۸	۱,۸۲۸,۸۱۲	۶۴۶۹۵۱۳	۱۶۱۹۲۱۴	۶۲۰۷۹۹۸	عسل طبیعی	۰۴۰۹۰۰۰۰
۲۷۱۹۸	۱۳۷۱۰۴	۴۰۰۰	۲۹۶۵۷,۷۷	۱۳,۲۶۱	۶۵,۵۴۶	۸,۷۴۸	۲۹۵۰۹	۲۰۱۴۳	۱۲۷۵۶۰	موم زنبور عسل	۱۵۲۱۹۰۱۰
۶۹۹۰	۲۱۵۸۰	.	.	۲۷۳۶۴	۱۴۱۲۸۱	۸,۱۴۰	۵۵۵۵۶	.	.	ژله رویال، زنبور عسل که در جای دیگر گفته نشده و مشمول شماره دیگر تعرفه نشده باشد.	۰۴۱۰۰۰۲۰
.	.	.	.	۵۰	۵۰	زهر زنبور عسل	۰۴۱۰۰۰۳۰
۱۴۰۰۰	۱۸۶۲۴	۴۰۸۸۰	۵۲۵۰۰	ملکه زنبور عسل/سایر حیوانات زنده.	۰۱۰۶۴۱۲۰
۱۶۷۴	۱۲۰۸	۸۱۰	۵۴۸,۱۳۹۴	سایر امومهای نباتی (غیر از تری گلیسیریدها)، موم زنبور عسل یا موم سایر حشرات و موم کافوری (Spermaceti)، حتی تصفیه شده یا رنگ کرده.	۱۵۲۱۹۰۹۰
۲۴۵۷۱۶۴,۳	۱۱۵۶۲۰۳,۹۴۱	۱۹۶۲۲۲۴,۰۶	۸۱۷۴۱۹۱	۲۳۶۱۲۸۲	۱۰۰۹۲۹۵۲	۱۹۴۰۲۶۰	۶۷۲۴۹۴۶	۱۸۶۸۶۴۰	۶۷۳۵۵۵۰	جمع	

نمودار زیر مقایسه صادرات عسل به تفکیک کد تعرفه ها در ۵ سال گذشته را نیز نشان می دهد که صادرات عسل طبیعی بیشترین میزان صادرات بین کد تعرفه ها می باشد و کلنی زنبور عسل نیز در رتبه بعدی صادرات می باشد.

نمودار زیر سهم صادرات هر یک از کد تعرفه ها در ۵ سال گذشته را نشان می دهد ۸۷ درصد از کل صادرات ۵ سال گذشته متعلق به کد تعرفه عسل طبیعی، ۱۱ درصد از کل صادرات به کلنی زنبور عسل و ۱ درصد به موم زنبور عسل و ژله رویال اختصاص یافته است.

۲.۳. مقاصد صادراتی عسل ایران

عمده عسل صادراتی ایران در سال ۱۴۰۱ به کشورهای عراق به ارزش ۴,۲۸۴,۱۵۵ دلار، امارات، پاکستان، مالزی صادر می شود.

جدول مقاصد صادراتی عسل ایران (دلار)

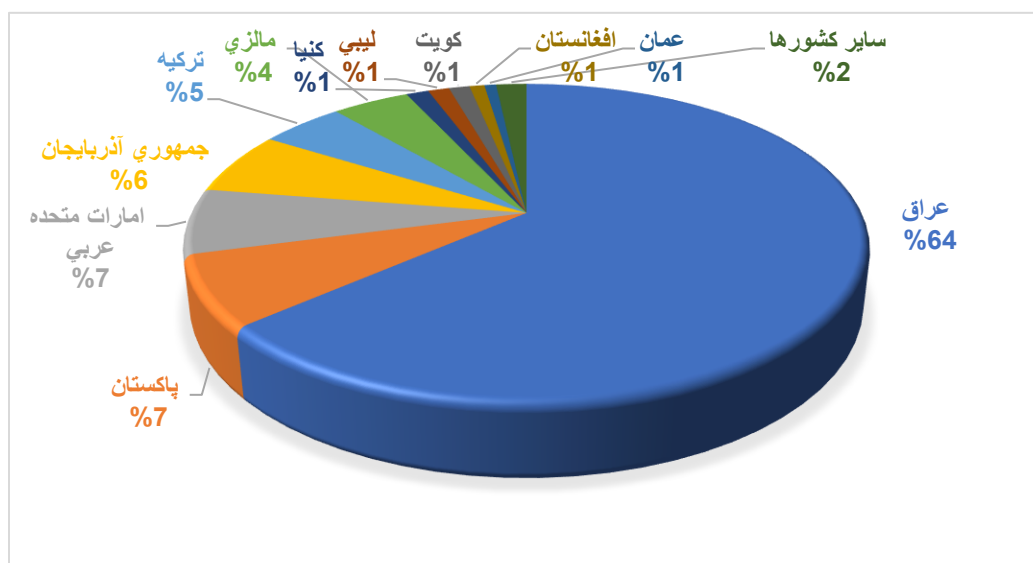
سال	۱۴۰۱	۱۴۰۰	۱۳۹۹	۱۳۹۸	۱۳۹۷	کشور
عراق	۴,۲۸۴,۱۵۵	۳,۵۱۱,۴۱۴	۵,۴۲۱,۰۵۵	۵,۷۶۸,۱۶۶	۶,۴۰۹,۵۶۴	عراق
امارات متحده عربی	۴۴۸,۵۲۷	۹۰,۶۱۹	۴۸۹,۴۲۹	۵۷۸,۶۳۵	۸۹۷,۳۷۹	امارات متحده عربی
پاکستان	۴۸۷,۶۶۳	۹۷۲,۱۰۲	۱,۰۳۹,۷۵۴	۲۶۸,۱۹۶	۸۶۸,۵۸۴	پاکستان
مالزی	۲۹۶,۴۱۲	۸۳۴,۹۱۳	۳۰۱,۳۴۶	۵۱۵,۱۸۷	۷۰۶,۵۸۰	مالزی
افغانستان	۵۷,۴۵۰	۲۶,۶۲۴	۹۲۵,۹۷۳	۱۵۸,۸۹۹	۵۷۱,۱۳۷	افغانستان
کویت	۷۹,۷۹۳	۱۷۶,۲۰۳	۲۶۶,۷۴۸	۲۱۸,۳۸۳	۳۸۰,۴۱۹	کویت
آذربایجان	۴۲۹,۴۹۵	۵۲۰,۸۸۶	۶۰۳,۲۶۱	۴۸,۱۷۷	۲۳۷,۹۵۳	آذربایجان

معاونت مطالعات اقتصادی اتاق زنجان

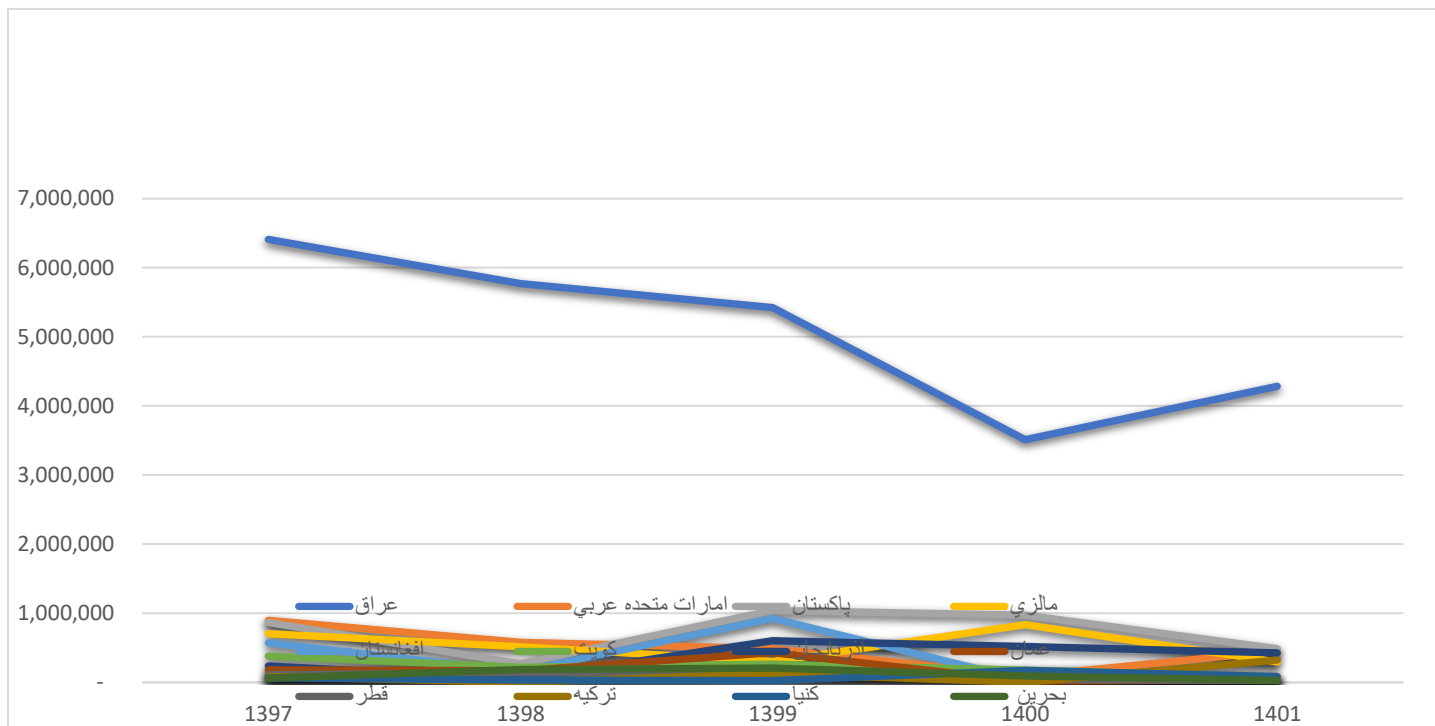
۴۴,۷۲۲	۱۷,۰۴۷	۴۲۹,۵۲۴	۱۶۵,۹۴۰	۱۸۲,۵۸۳	عمان
۲۶,۳۰۳	۴۲,۶۲۳	۱۰۱,۳۵۸	۱۳۹,۸۷۵	۱۱۲,۰۷۱	قطر
۳۲۲,۸۲۴	-	۱۲۴,۸۶۹	-	۸۵,۵۵۶	ترکیه
۸۶,۵۱۰	۱۷۴,۱۹۶	۲۵,۹۹۰	۳۴,۲۶۱	۶۴,۹۸۰	کنیا
۲۹,۷۶۲	۹۲,۷۱۸	۲۰۷,۰۹۴	۱۸۷,۴۴۶	۵۹,۶۱۹	بحرین

نمودار زیر سهم صادرات مقاصد صادراتی عسل در سال ۱۴۰۱ را نشان می دهد عراق ۶۴ درصد از سهم صادرات عسل را به خود اختصاص داده است و پاکستان با ۷ درصد، امارات متحده عربی ۷ درصد، آذربایجان ۶ درصد، ترکیه ۵ درصد، مالزی ۴ درصد سهم صادرات عسل ایران را به خود اختصاص داده اند.

منحنی زیر نشان دهنده روند صادرات عسل به مقاصد صادراتی این محصول در ۵ سال گذشته می باشد همانطور که در نمودار مشخص است روند صادرات عسل به عراق با توجه به اینکه عمده صادرات عسل به این کشور صورت می گیرد رو به کاهش می باشد .

عمده صادرات عسل از گمرکات باشماق با ۲۶ درصد سهم، اصفهان ۱۳ درصد، مهران ۱۱ درصد، اردبیل ۱۰ درصد، ارومیه ۷ درصد، کرمانشاه ۵ درصد در سال ۱۴۰۱ صورت گرفته است.

۳.۳. واردات عسل ایران

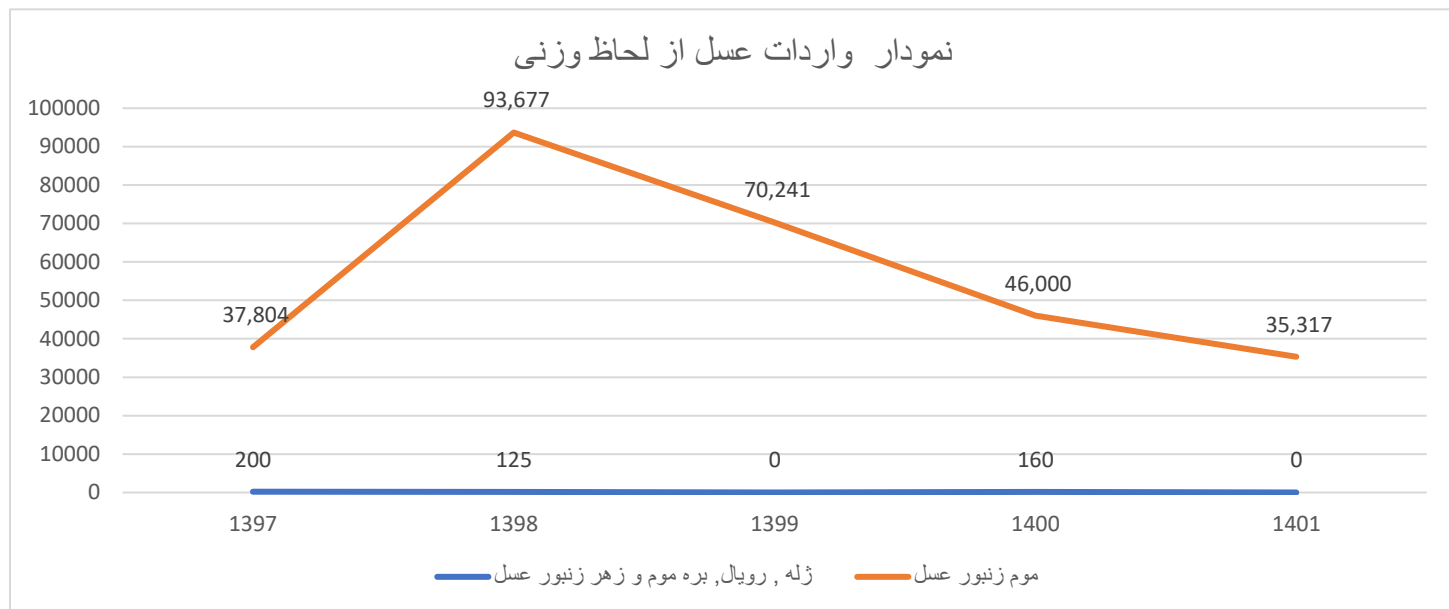
با بررسی های صورت گرفته در واردات عسل دو کد تعرفه ژل رویال و موم زنبور عسل تنها واردات از این محصول در ۵ سال گذشته بوده است در سال ۱۴۰۱ میزان واردات ژل رویال صفر و میزان واردات موم زنبور عسل ۳۵,۳۱۷ کیلوگرم به ارزش ۳۲۸,۲۵۰ دلار بوده است .

واردات عسل به تفکیک سال و کد تعرفه

۱۴۰۱		۱۴۰۰		۱۳۹۹		۱۳۹۸		۱۳۹۷		شرح تعرفه	تعرفه
ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)	ارزش (دلار)	وزن (کیلوگرم)		
۰	۰	۱۶۸۴۵	۱۶۰	۰	۰	۱۰۲۹	۱۲۵	۱۰۸۶	۲۰۰	ژله ، رویال، بره موم و زهر زنبور عسل	۰۴۱۰۰۰۱۰
						۲		۴			
۳۲۸,۲	۳۵,۳۱	۱۹۳,۶	۴۶,۰۰	۴۱۳,	۷۰,۳۴	۳۸۳,	۹۳,۶۷	۳۱۱,۷	۳۷,۸۰	موم زنبور عسل	۱۵۲۱۹۰۱۰
۵۰	۷	۱۳	۰	۰۲۶	۱	۸۳۸	۷	۸۹	۴		

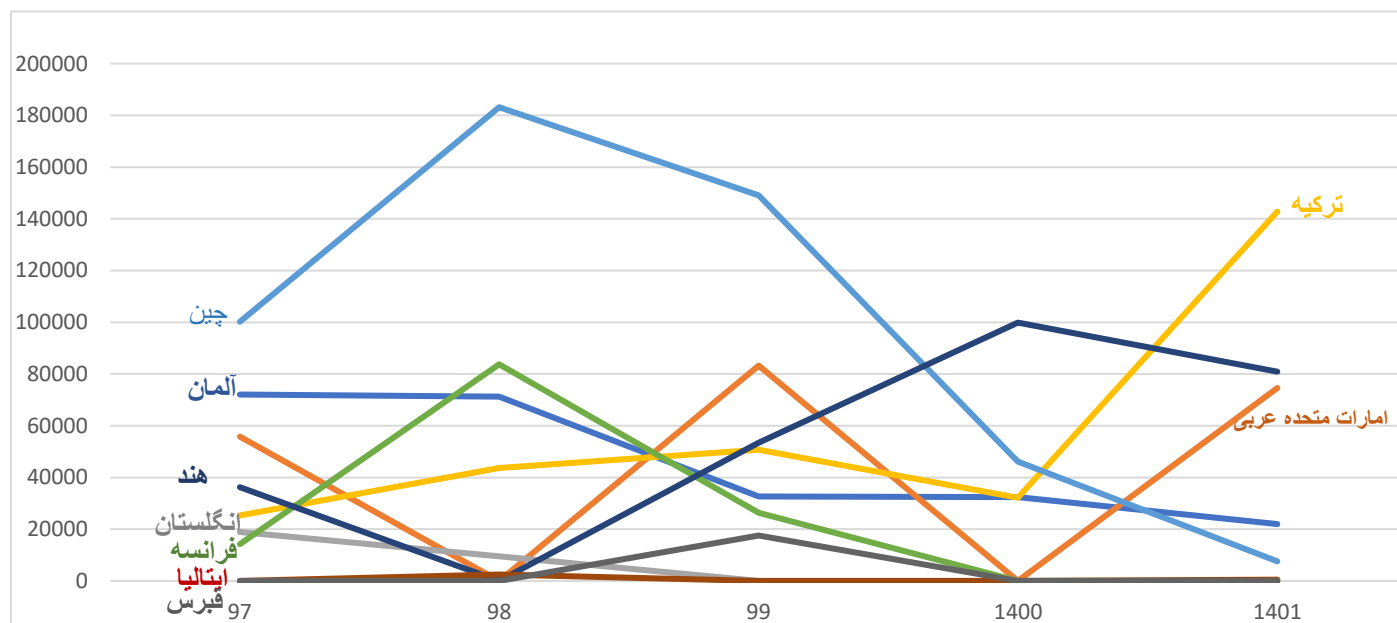
با توجه به نمودار زیر شاهد کاهش واردات در این حوزه در سال های اخیر می باشیم

مبدهای وارداتی عسل ایران

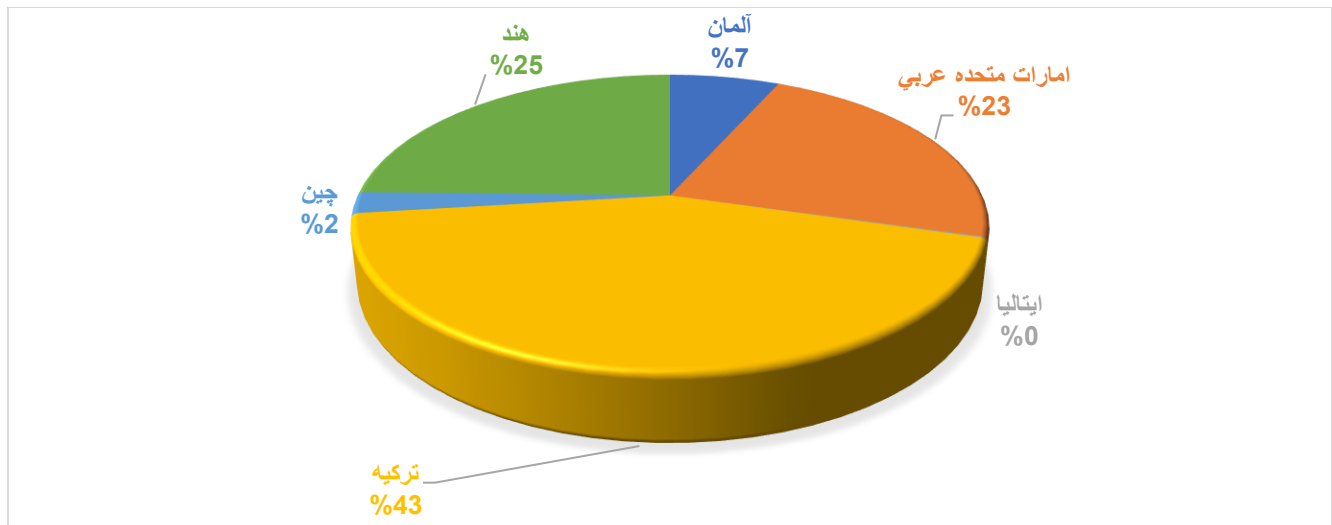

عمده ترین مبدا های وارداتی در سال ۱۴۰۱ می توان به ترکیه ۴۳ درصد ، هند ۲۵ درصد و امارات ۲۳ درصد اشاره نمود. نمودار زیر بررسی مبدا های وارداتی عسل به ایران را طی ۵ سال گذشته نشان می دهد .

چنانچه نمودار نشان می دهد میزان واردات از کشور چین، آلمان، انگلستان در سال های اخیر کاهش یافته و واردات از ترکیه، هند و امارات افزایش داشته است .

نمودار زیر سهم واردات مبدهای وارداتی در سال ۱۴۰۱ به ایران را نشان می دهد که ۴۳ درصد از واردات از ترکیه به ارزش ۱۴۲,۷۹۱ دلار بوده است

هند با ۲۵ درصد به ارزش ۸۰,۸۵۷ دلار رتبه دوم و امارت متحده عربی با ۲۳ درصد از سهم واردات به ارزش ۷۴,۶۰۳ دلار سومین واردکننده به ایران می باشد .

۴. فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات

مشکلات این حوزه را به دو دسته می توان طبقه بندی کرد .دسته اول در خصوص مشکلات زنبورداران می باشد که یکی از مهمترین مشکلات عدم تعیین و تکلیف بیمه زنبورداران است . با توجه به اشتغال ۶۰هزار نفری در این صنعت به نظر می رسد رسیدگی به بیمه فعالین این حوزه یکی از الزامات باشد . از دیگر عمده مشکلات زنبور داران می توان به مشکلات نوسانات قیمت و عدم واگذاری به موقع نهاده شکر اشاره نمود که تاثیر بسزایی در عملکرد تولید دارد. همچنین عدم هماهنگی منابع طبیعی با افراد محلی در استقرار فصلی زنبورداران از دیگر معضلات زنبورداران می باشد. نبود آزمایشگاه مرجع

و هزینه های بالای آزمایشگاهی برای زنبور داران از دیگر مشکلات در این صنعت به شمار می رود . کافی نبودن نظارت بر کیفیت و اطلاع رسانی به موقع جهاد در خصوص آفات را نیز می توان به این موارد اضافه نمود . از جمله پیشنهادات جهت مرتفع شدن مشکلات زنبورداران می توان به تسریع در تعیین و تکلیف بیمه زنبورداران و ایجاد ساز و کاری منظم تر در خصوص اطلاع رسانی ، قیمت و واگذاری نهاده شکر و ب آفات در سامانه وزارت کشاورزی ایجاد نمود همچنین در خصوص استقرار زنبورداران پیشنهاد صدور مجوز با هماهنگی سازمان های جهاد کشاورزی، سازمان حفظ محیط زیست و دهیاری ها انجام گیرد . همچنین لحاظ استاندارد اجباری جهت افزایش کیفیت تولید و نزدیک شدن به استاندارد های جهانی را دارد که علاوه بر این ، از ورود عسل تقلبی به بازار ها نیز جلوگیری می نماید . از دیگر پیشنهادات می توان به ایجاد آزمایشگاه مرجع و یا لحاظ تخفیف ویژه زنبورداران نمود.

دسته دوم مشکلات مرتبط به صادرات عسل می باشد که می توان به عدم رعایت ویژگی های کیفی مورد نظر مصرف کننده خارجی توسط عوامل صادراتی و قبل از آن عوامل فرآوری عسل و تولید آن دانست عسل محصولی است که در کیفیت های متفاوت عرضه میشود و میزان تقاضای آن براساس این کیفیت ها است. بنابراین در برنامه ریزی های مربوط به صادرات عسل باید این موضوع مدنظر قرار بگیرد. نبود تجار متخصص وعدم شناسایی بازارهای جهانی از دیگر مشکلات صادرات این محصول در کشور می باشد. با توجه به رتبه کشور در تولید عسل جهان متأسفانه با عدم تبلیغ مناسب در بازار های جهانی مواجه هستیم و عملاً با توجه به کیفیت مطلوب تولید عسل در کشور این محصول در جهان هیچ نام و نشانی نداشته است. از دیگر مشکلات می توان به استفاده از کندوهای تولید شده فاقد کیفیت و استانداردهای مورد تایید دیگر اشاره کرد که نشان از نبود نظارت صحیح در این صنعت می باشیم. در سال های قبل ملکه های زنبور با نژادهای ضعیف به ایران وارد شده اند. برای بهتر شدن کیفیت عسل باید روی ژنتیک ملکه کار شود همچنین عدم توجه به جنس و بسته بندی و محصولات فراروری شده این محصول از دیگر موانع صادراتی می باشد وجود استاندارد اجباری به افزایش کیفیت ، استفاده از نهاده های مرغوب ، بسته بندی مناسب، ورود عسل های تقلبی به بازار و... می تواند کمک موثر تری داشته باشد. همچنین پیشنهاد برای یافتن بازارهای جدید صادرات و معرف بیشتر و بهتر عسل ایران، حمایت از صادرکنندگان عسل برای شرکت در نمایشگاه های خارج موادغذای ، افزایش تبلیغات و تشویق برای بهبود بسته بندی داده می شود .

۵. فصل پنجم: منابع:

۱. آمار نامه جهاد کشاورزی

۲. آمار نامه زنبورستان کشور ۱۴۰۱

۳. فائو

۴. گمرک جمهوری اسلامی ایران

۵. عابدین-محمدرضا و عسگر، منصور: بررسی مزیت های نسبی و اولویت بندی بازارهای هدف عسل صادراتی ایران: ۱۳۸۴: اقتصاد کشاورزی و

توسعه، سال سیزدهم، شماره ۵۰